

LUNDS
UNIVERSITET

Föreläsning 5: Processer och vidareutveckling

ETSA01 Ingenjörprocessen 1 - Metodik VT15 | Markus Borg

Detta har hänt....

Pratat krav, plan, design, test

På gång att frysa kravspecifikationen

Övning 3+4: Test, partitioner, kodtäckning

Börjat jobba med testplan och design

Gjort förstudie kring implementationen?

Agenda

Kursinformation

- L5b – Extern QA-granskning
- Om slutbedömning av projekt (acceptanstest)

Utvecklingsprocesser

- Linjära
- Evolutionära
- Inkrementella
- Lättrörliga (agila)

Programvara efter release

- Vidareutveckling
- Legacy-system

Kursinformation

V 18:

- Mån kl 10 Föreläsning: Utvecklingsprocesser, vidareutveckling
- Mån kl 23:59: L4

V 19

- Mån kl 23:59: L5a (Testplan + Designdokument)

V 20:

- Mån kl 10 Föreläsning: Sammanfattning, utvärdering, om tentamen
- Mån kl 23.59: L5b (Extern QA-granskning)

V 22:

- Mån kl 23:59: Slutleverans projekt

V 23:

- Mån-Tis: Hemtentamen

Runt midsommar:

- Återkoppling och betyg

L5b – Extern QA-granskning

QA = Quality Assurance = Kvalitetssäkring

- QA-ingenjörer är en egen yrkesroll inom software engineering
- Utformar arbetsprocesser
- Säkerställer att processer följs
- Utbildar medarbetare
- Kontrollerar att leverabler är av acceptabel kvalitet
- Kan vara verksamma som expertkonsulter

Er uppgift

- Kvalitetssäkra en annan grupps testplan genom granskning

L5b – Praktiskt utförande

Låt en annan grupp få insyn (L5a Måndag 4/5)

- Skapa en mapp på Google Drive "Kvalitetssäkring"
- Kopiera dit Kravspecifikation 1.X och Testplan 1.0
- Dela ut läs- och skrivrättigheter till en annan grupp

Kvalitetssäkra en annan grupps testplan (L5b Måndag 11/5)

- Hitta er tilldelade grupps mapp "Kvalitetssäkring"
- Granska deras Testplan 1.0
- Kravspecifikationen används bara som stöddokument
- Kopiera ett granskningsprotokoll till den andra gruppens mapp

Gruppfordelningen kommer på mail under veckan!

Projektbeskrivning avsnitt 8: Acceptanstest i korthet

Vad händer i
maj/juni?

Projektets betyg
baseras på samtliga
dokument

... uppfyller följande kriterier:

Levererad programvara uppfyller projektets kravspecifikation

- Testas med projektets testfall + utforskande testning

Kravspecifikationens och testplanens kvalitet är god

- Kontrolleras med checklistor och projektets granskningar

Det är särskilt viktigt att alla kraven adresseras av minst ett testfall

Projektmodellen så som den presenterats följs i tillräcklig utsträckning

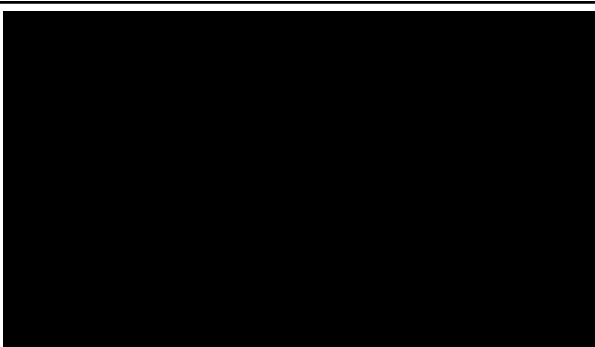
Kontrolleras genom:

- analys av levererade dokument: plan, krav, test, design, testrapport, granskningsprotokoll och installationsmanual
- verifiering av ändringshantering
- konsistens mellan slutversionerna av krav, design, test och applikation

LUNDS
UNIVERSITET

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

1960-talet: "The Software Crisis"

Återkommande problem med programvaruprojekt

- Förseningar
- Många fel i levererade produkter
- Projekt som fick avbrytas
- Kostnader som skenade
- Produkter som bara blev större och större
- Etc.

1960-talet: "The Software Crisis"

The major cause of the software crisis is that the machines have become several orders of magnitude more powerful! To put it quite bluntly: as long as there were no machines, programming was no problem at all; when we had a few weak computers, programming became a mild problem, and now we have gigantic computers, programming has become an equally gigantic problem.

– Edsger Dijkstra, Turing Lecture, 1972

Lösning: Styr upp röran!

NATO-konferens i Garmish-Partenkirchen 1968
myntade begreppet Software Engineering

- Ta efter hur utveckling sker i andra ingenjörsciensdiscipliner
- Dags att införa "ordning och reda"
- God planering och uppföljning

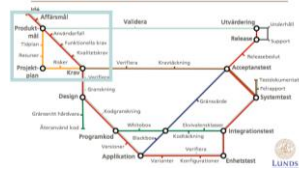
Omfattande processer följde...

Under 70- och 80-talet gällde uppstyrda processer och subprocesser

Kravhantering i ingenjörprocessen

Projektplanering

Design

Verifiering & Validering

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocess

LUNDS
UNIVERSITET

Många problemen kvarstod...

Det visade sig svårt att planera bort förändringar i kravbilden

- Kunder ändrar sig
- Marknaden förändras
- Ny teknik införs hela tiden
- Hårdvaran byts ut
- Programvaruutveckling är innovation
 - Nya insikter följer hela tiden

LUNDS
UNIVERSITET

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

1990-talet: Motreaktion mot processerna

De kritiska rösterna:

- Programvara förändras hela tiden – går inte att planera bort denna osäkerhet
- Stryp inte utvecklingen med processer och dokument
- Utgå istället från ständiga förändringar
 - Flexibilitet är programvaras styrka

Lättrörliga processer följde

Efterfrågas just nu...

Kompetenskrav:

- Systemutvecklare med mångårig erfarenhet av webbaserade system med Microsoft .NET som plattform, ASP.NET, C#
- Högskoleutbildning inom IT
- MS SQL Server databaser, databasmodellering och SQL
- HTML5 och CSS
- **Scrum** eller liknande agil metodik

Kompetens

- Du är civil- eller högskoleingenjör med några års erfarenhet av mjukvaruutveckling i tekniska tillämpningar
- Du har djupgående kunskaper inom C, C++, Java och .NET
- Du har erfarenhet av Scrum, Extreme programming, automatiserad testning
- Du är väl förtrogen med Kanban
- Det är extra meriterande om du har erfarenhet inom energi, verkstads- eller fordonsindustrin

Som person är du utåtriktad, social och ansvarsstagande. Du gillar att arbeta i team och har ett stort tekniskt intresse.

Meriterande

Jobbat med upphandling av IT-tjänster inom offentlig verksamhet.

ITIL-ramverk eller motsvarande.

Du har förmåga att arbeta mål- och resultatorienterat samt operativt och långsiktigt.

Erfarenhet av Kanban är meriterande.

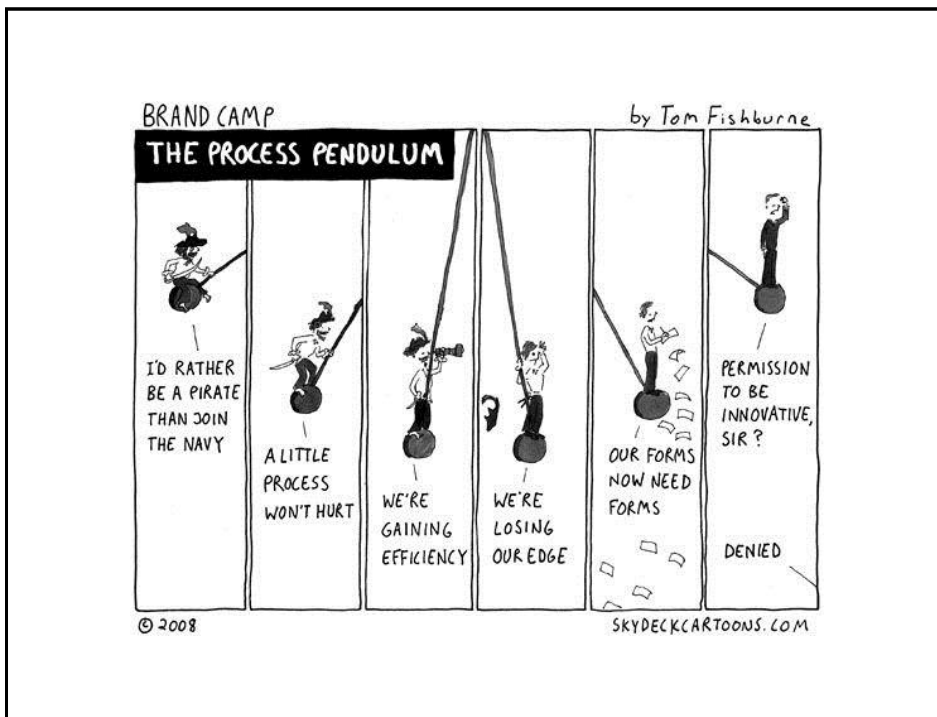

Framtiden: Utmaningar återstår

Öppna forskningsfrågor

- Hur arbetar 100/500/1000 ingenjörer lättroligt ihop?
- Hur arbetar man lättroligt i globala projekt?
- Kan man utveckla säkra programvara med lättroliga processer?
- Hur underhåller man ett system utan dokumentation?

Kritiska röster pekar på misslyckade lättroliga projekt

LUNDS
UNIVERSITET

Processer - Centrala begrepp

ETSA01 Ingenjörprocessen 1 - Metodik VT15 | Markus Borg

Utvecklingsprocesser - begrepp

Process:

- Det arbete som görs för att utveckla programvara

Processmodell:

- En beskrivning av processen

Processförbättring:

- Arbetet med att förbättra processen

LUNDS
UNIVERSITET

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Aktiviteter som ingår i alla processmodeller

Specifikationsaktiviteter

Utvecklingsaktiviteter

Verifieringsaktiviteter

Vidareutvecklingsaktiviteter

... men

- kan komma i olika ordning
- ha olika fokus

Processer är antingen

Aktivitetsorienterade

- Förstudie
- Kravinsamling
- Design
- Implementation
- Testning

Resultatorienterade

- Rapport från förstudie
- Kravspecifikation
- Design
- Källkod
- Testrapport

Ingår i en processmodell

(Sub)processer – en serie steg med gemensamt mål

Aktiviteter

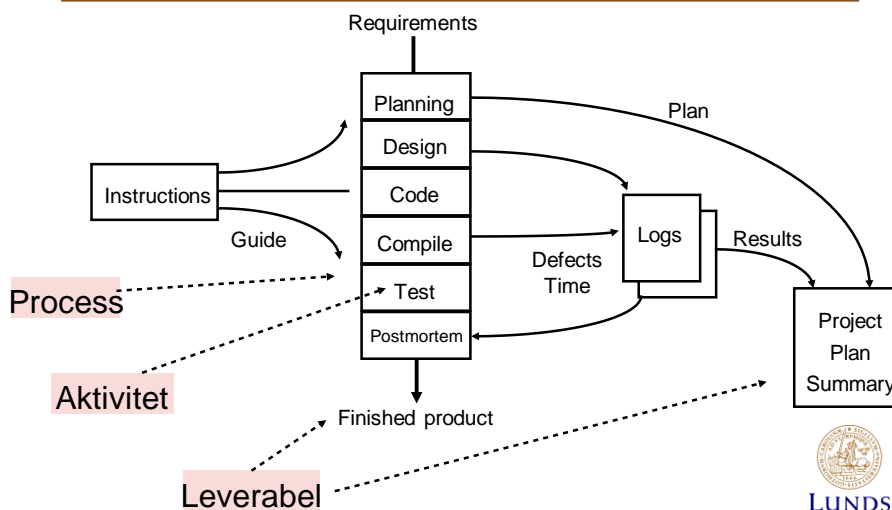
Leverabler

Villkor – startvillkor, slutvillkor

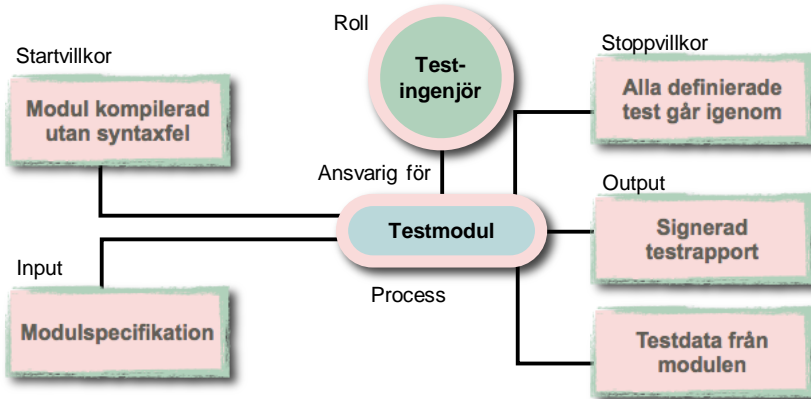
Roller

Processmodell - exempel

Processmodell - exempel

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Processmodell - exempel

Ändringshantering \approx ordnad övergång

```

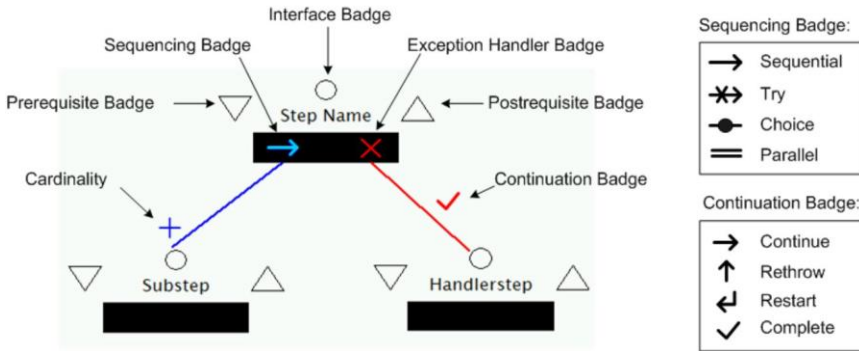
Begär ändring genom att fylla i formulär
Analysera ändringsbegäran
Om ändring nödvändig och korrekt {
    Utvärdera hur ändring kan göras + kostnad
    Skicka förfrågan till CCB
    Om ändring accepterad {
        Ändra i systemet
        Uppdatera ändringsbegäran
        tillverka ny version av systemet
    }
}

```


Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Språk för processmodeller - exempel

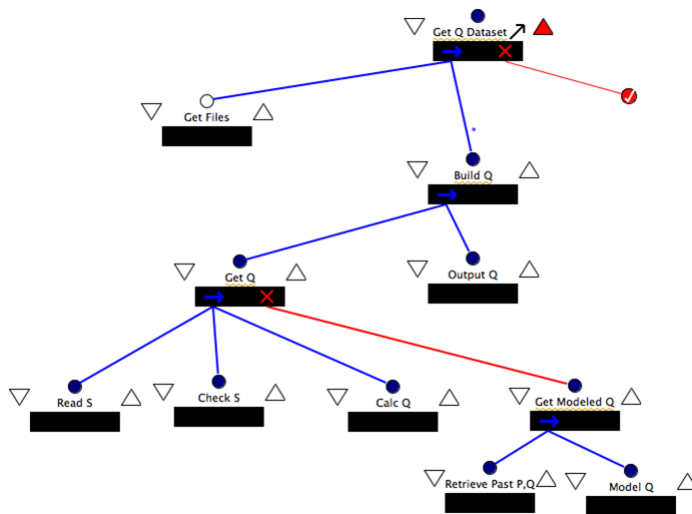

Little-JIL: Grafiskt programmeringsspråk för att definiera processer (University of Massachusetts, Amherst)

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Processmodell - exempel

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Varför engagera sig i processer?

Kvalitet

- Stark koppling mellan processkvalitet – produktkvalitet
 - Utvärdera processen kan vara enklare än att utvärdera produkten – och mer bestående
- En obefintlig process
 - kan leda till en utmärkt produkt
 - kan bli ett fullständigt misslyckande
- En bra process
 - synliggör problem och erbjuder åtgärder

Spara pengar

- En tydlig process minskar förvirring
- Processer kan återanvändas i andra projekt

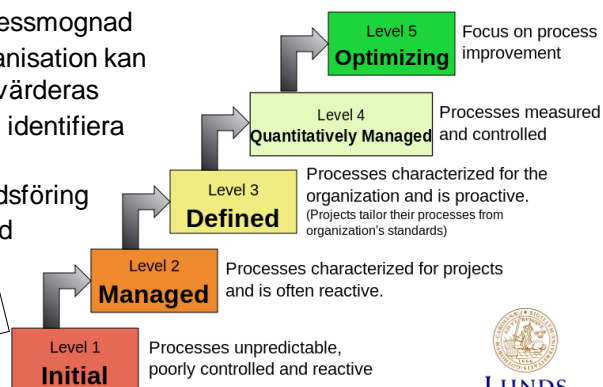
CMMI – En modell för processmognad

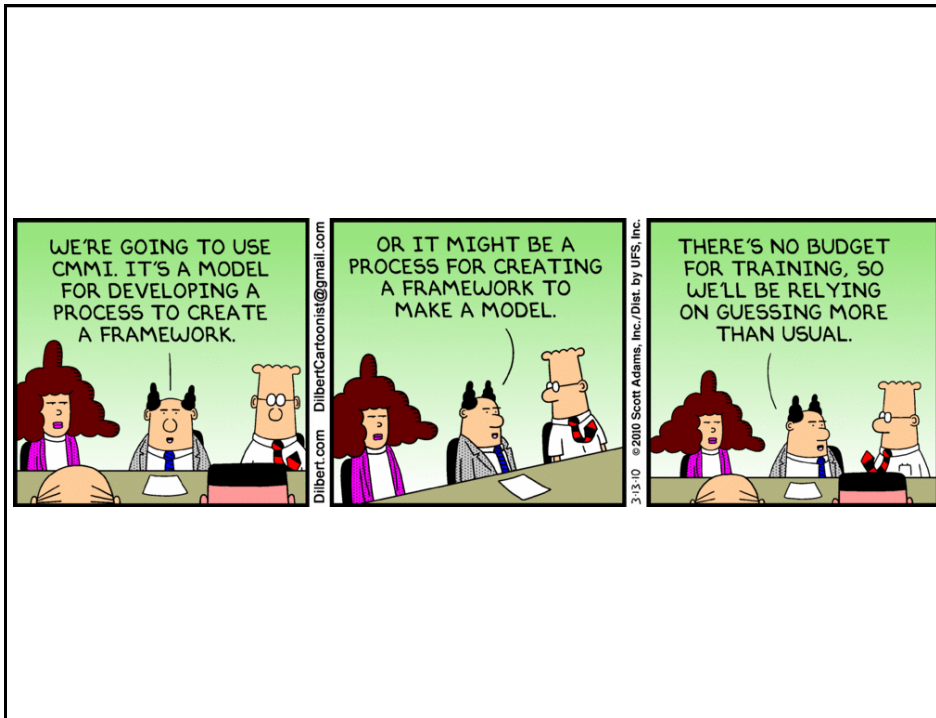

Capability Maturity Model Integration - CMMI

- En modell för processmognad
- En utvecklingsorganisation kan låta sin process utvärderas
- Genomlysning kan identifiera brister
- Används i marknadsföring
- Kan krävas av kund

ETSF01 Ingenjörprocessen 3
– Ekonomi och kvalitet

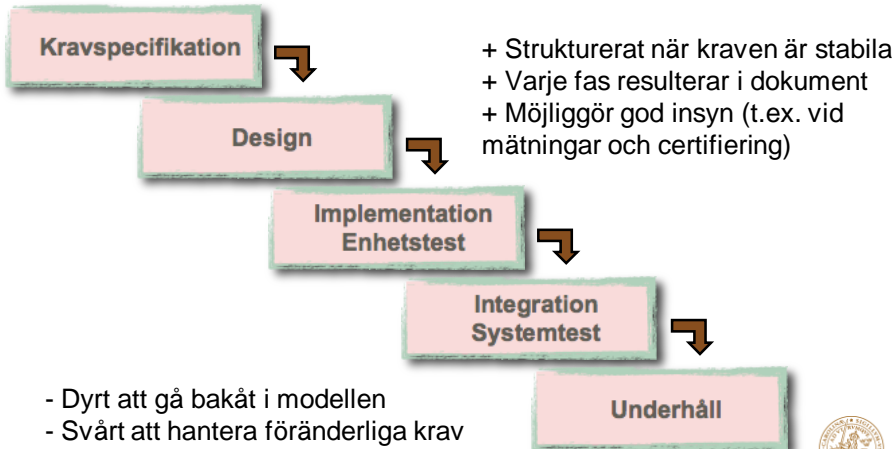

LUNDS
UNIVERSITET

Processmodeller – En översikt

ETSA01 Ingenjörprocessen 1 - Metodik VT15 | Markus Borg

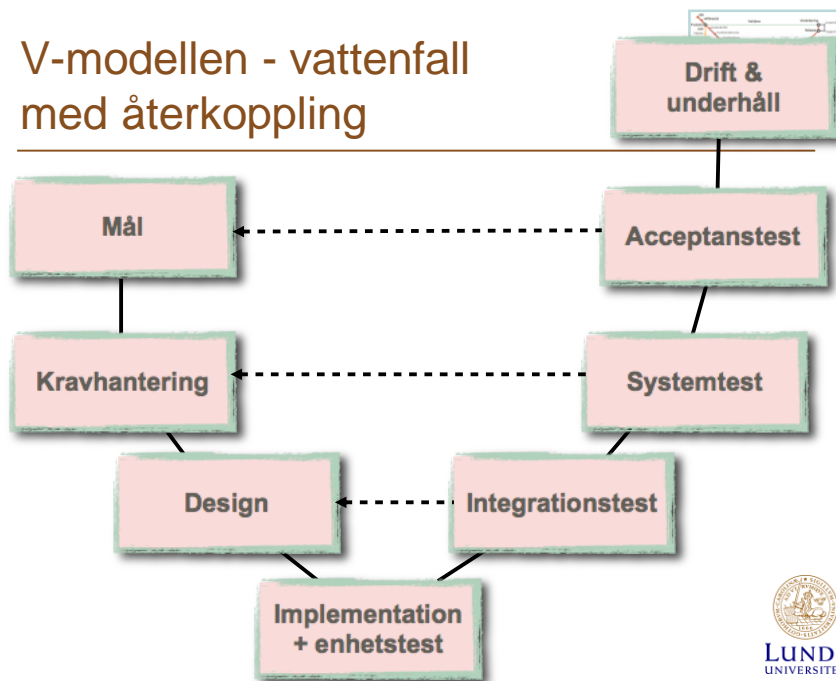

Vattenfallsmodellen

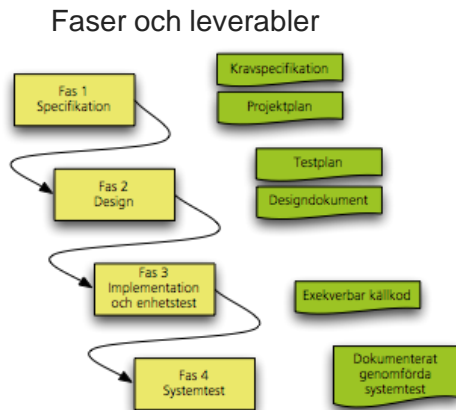
Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

V-modellen - vattenfall med återkoppling

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Processmodell för kursen på hög nivå

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Linjära modeller: Problem

Ofta kan kraven inte frysas

Big bang-integration sällan framgångsrik

Ökar risk för "nice-to-have" bland kraven för säkerhets skull

Kostnaden för att underhålla dokument är hög
- kundnytta?

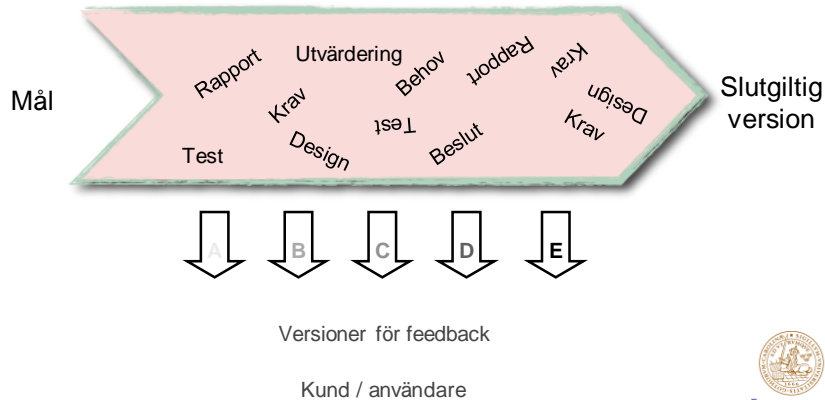

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Evolutionär utveckling

Utvecklingsprocessen

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Två urtyper av evolutionär utveckling

Kasta-bort prototyping

- Ta fram prototyp, dra lärdomar, kasta bort
- Därefter utveckla "riktigt" system
- Används vid stora risker med tekniken
- Börja med svåra tekniska krav

Evolutionär prototyping

- Arbeta hela tiden med "riktigt" system
- Används vid stora risker med kraven
- Börja med kundens viktigaste eller osäkraste krav

Utmaningar
Svag insyn
Kan ge dålig
struktur
Höga krav på
utvecklarna

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Timeboxing

Kravteam Kravställning

Utveckling Implementation

Testare Test

- Slöseri med resurser?

Timeboxing

- Specificera längd på en timebox, t.ex. 2 veckor
- Bryt ned projektet i lika stora arbetspaket

2 veckor

Krav

Impl.

Test

Krav 1

Impl. 1

Test 1

Krav 2

Impl. 2

Test 2

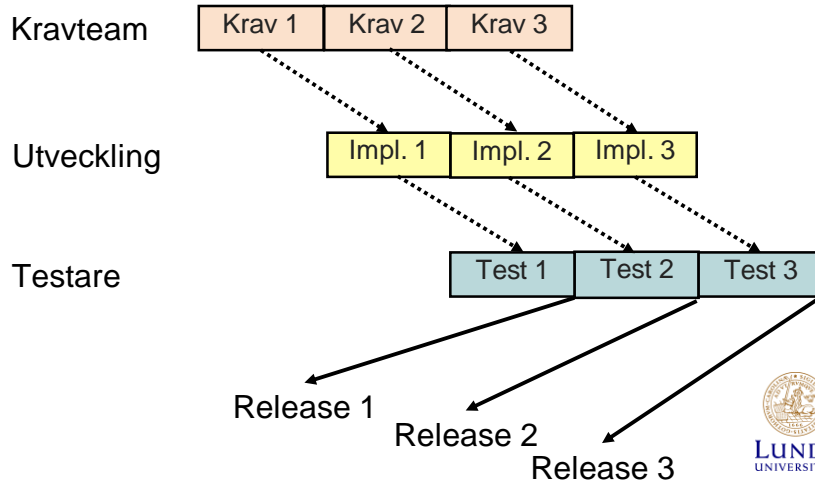
Krav 3

Impl. 3

Test 3

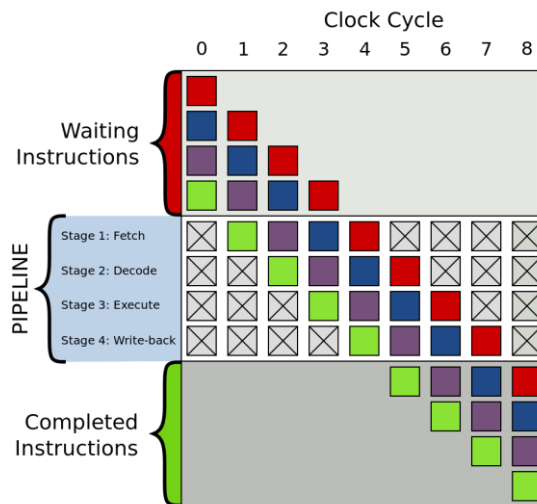

Timeboxing

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Jämför med pipeline-arkitektur i CPU

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Manifesto for Agile Software Development

(2001)

We are uncovering better ways of developing software by doing it and helping others do it.

Through this work we have come to value:

Individuals and interactions over processes and tools

Working software over comprehensive documentation

Customer collaboration over contract negotiation

Responding to change over following a plan

That is, while there is value in the items on the right, we value the items on the left more.

Lättrörliga utveckling (agile)

Kärnan i agila processer

Individer och interaktion	>	processer och verktyg
Fungerande programvara	>	fullständig dokumentation
Samverkan med kund	>	kontraktsförhandlingar
Anpassning till förändringar	>	följande av plan

Vad innebär det att vara lättrörlig?

- Direkt kommunikation (face-to-face)
 - Mindre dokumentation
- Team styr själva sitt arbete (self-organizing)
 - Mindre toppstyrning
- Team med blandade kompetenser (cross-functional)
 - Krav, kod, test i samma team
- Adaptiv planering
 - Mindre förutspå framtid, mer anpassning till verklighet
- Evolutionär utveckling
 - Kontinuerlig förbättring
- Tidiga releaser med snabb feedback från kund

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

kurser agil utveckling

Webben Bilder Videor Kartor Nyheter Fler Sökverktyg

Ungefär 26 900 resultat (0,47 sekunder)

Kurs för Scrum Masters - citerus.se
 Annonser www.citerus.se/csm
 Gör som över 1000 svenskar sedan 2006 - boka din plats nu.

Kurser i Agila metoder - Lean, Scrum, Kanban, test, UML
 Annonser www.informator.se/kurser/agila-metoder
 Boka din kurs enkelt online.
 Microsoft Gold Partner - Infrastruktur - Systemutveckling - Kontakta oss

Utbildning inom Scrum - dfkompetens.se
 Annonser www.dfkompetens.se/ledning/agile
 Utbildningar inom Agilt & Scrum Skapa affärsnytta med superfart!
 Certifierande program - Kurser - Konferenser - Informationsmöten
 Kontakta oss - Företagsutbildningar - Certifierande program

Agile kurs & utbildning - Informator
informator.se/utbildningar/agila-metoder
 Agile kurs Agila metoder har länge varit ett flitigt använt begrepp i utvecklarbranschen.
 Metoder som t.ex. Scrum och Kanban har skapat ett helt nytt sätt att utveckla ...

Ledarskap för agil utveckling – Management 3.0 | Softhouse ...
softhouseeducation.com » Kurser
 Om kursen Ledarskap för agil utveckling. Ledarskap för agil utveckling (Management 3.0) cover Har du som chef eller ledare någonsin undrat hur man leder agil ...

Förbättrad agil utveckling för Scrum-team | Kurs 1812
www.learningtree.se/courses/.../forbatttrad-agil-utveckling-for-scrum-team/
 På den här kursen lär du dig att lösa organisatoriska problem som hindrar utvecklingen av dina agila team, skapa högpresterande team för bättre ...
 24 juni - 26 juni Stockholm
 29 juli - 31 juli London

Agil Utveckling
 Annonser www.attentec.se/Agil+Utveckling
 Naturlig programvaruutveckling.
 Specialister på agila metoder!

Kurs Agil Kravanalytiker
www.inceptiv.se/agilkravanalytiker
 Svårt att hitta rätt i det agila
 - Då har vi kursen för dig!

Kurser för yrkesverksamma
www.utbildning.se/
 Sök efter kompetensutveckling
 - För dig i arbetslivet

Scrum Product Owner
www.nfi.se/
 Så styr du en utveckling med hjälp av Scrum

Agil projektledning
www.projectcompanion.se/
 Hantera backlog och sprintar!
 Gratis i tre projekt
 Visa din annons här »

<p>+ Agil HR Workout Nyhet</p> <p>Kurs-ID: M326 Datum: 11 maj, 9 jun</p>	1 dag	9 800 kr	Läs mer och boka >
<p>+ Agil Kravhantering</p> <p>Kurs-ID: T1424 Datum: 28 apr, 11 maj, 15 jun, 7 jul</p>	1 dag	9 800 kr	Läs mer och boka >
<p>+ Lean Agile Change Management Nyhet</p> <p>Kurs-ID: M325 Datum: 10 jun, 9 sep, 4 nov</p>	2 dag	18 600 kr	Läs mer och boka >
<p>+ ISTQB Agile Tester</p> <p>Kurs-ID: SV1408 Datum: 2 jun</p>	2 dagar	13 500 kr	Läs mer och boka >
<p>+ Agil Modellering med UML</p> <p>Kurs-ID: T2715 Datum: 15 jun</p>	3 dagar	24 500 kr	Läs mer och boka >
<p>+ Användbarhet & Agil användarcentrerad design Nyhet</p> <p>Kurs-ID: T2152 Datum: 10 jun</p>	3 dagar	24 500 kr	Läs mer och boka >
<p>+ Pm³ och Agila metoder Nyhet</p> <p>Kurs-ID: PM306 Datum: 20 maj</p>	2 dagar	14 500 kr	Läs mer och boka >

Extreme Programming (XP)

- Första agila processmodellen som fick stor spridning
- Tekniskt fokus snarare än övergripande process
- Består av 12 praktiker (practices) att följa

Planning Game

Small Releases

Metaphor

Simple Design

Testing

Refactoring

Pair Programming

Collective Ownership

Continuous Integration

40-hour week

On-site Customer

Coding Standard

Karaktäristiska praktiker i XP

Planning game

- All utveckling utgår ifrån en "user story" som kunden vill uppnå

Collective ownership

- Ingen äger någon specifik kod, alla arbetar med allt

Refactoring

- Koden uppdateras kontinuerligt för att förbättras

Testing

- Först skriver man testfallet, sedan koden som uppfyller det

Parprogrammering

- All kod skrivs i par av programmerare. Granskas i realtid.

Continuous integration

- Kod stoppas kontinuerligt in i huvudsystemet. Ingen big bang.

On site customer

- Kunden ska vara tillgänglig under hela utvecklingen för feedback

XP: Brister och kritik

- En utvecklingsprocess ska inte detaljstyra hur utvecklarna programmerar
 - Parprogrammering är en vattendelare!
- Ofta omöjligt att ha en kund på plats
- XP är inte lika populärt som för 10 år sedan

Mer om detta i Programvaruutveckling
i grupp - projekt ETS260

Mitt tips: XP innehåller bra idéer

- Se de 12 praktikerna som ett smörgåsbord
 - Ta det ni gillar!

Scrum

(Wikimedia commons: PierreSelim)

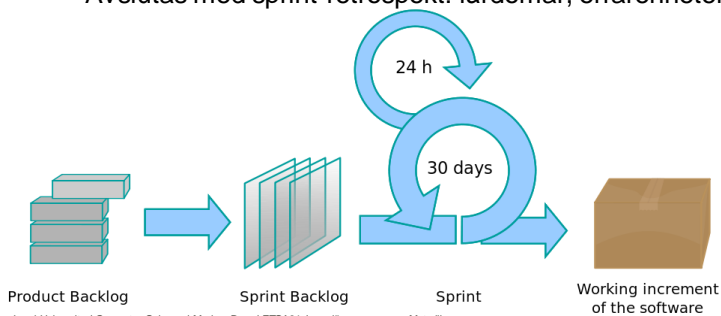
LUNDS
UNIVERSITET

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Scrum - huvudprinciper

- Systemkraven hanteras i en **product backlog**
- Utvecklingsarbetet bryts ned i **sprintar** (1-4 veckor)
 - Varje sprint innebär ett inkrement av systemet
 - Sprintens krav hanteras i **sprint backlog**
 - Inleds med sprint-planering: vad, vem, hur?
 - Avslutas med sprint-retrospekt: lärdomar, erfarenheter?

LUNDS
UNIVERSITET

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Daily scrum: Stående morgonmöte på 15 min

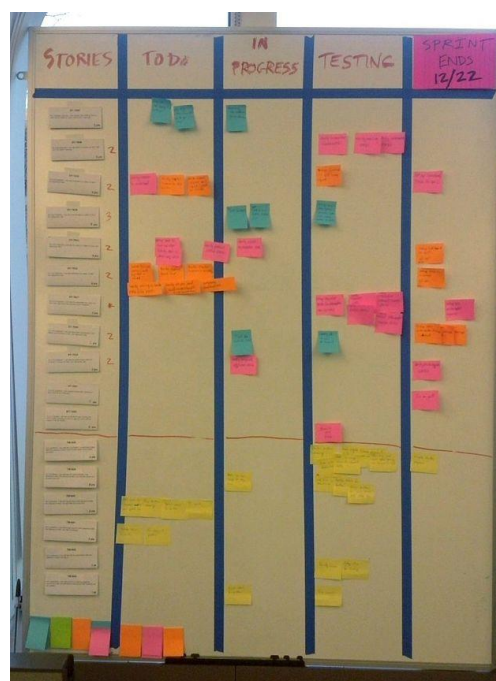
1. Vad gjorde du igår?
2. Vad ska du göra idag?
3. Ser du några hinder i ditt arbete?

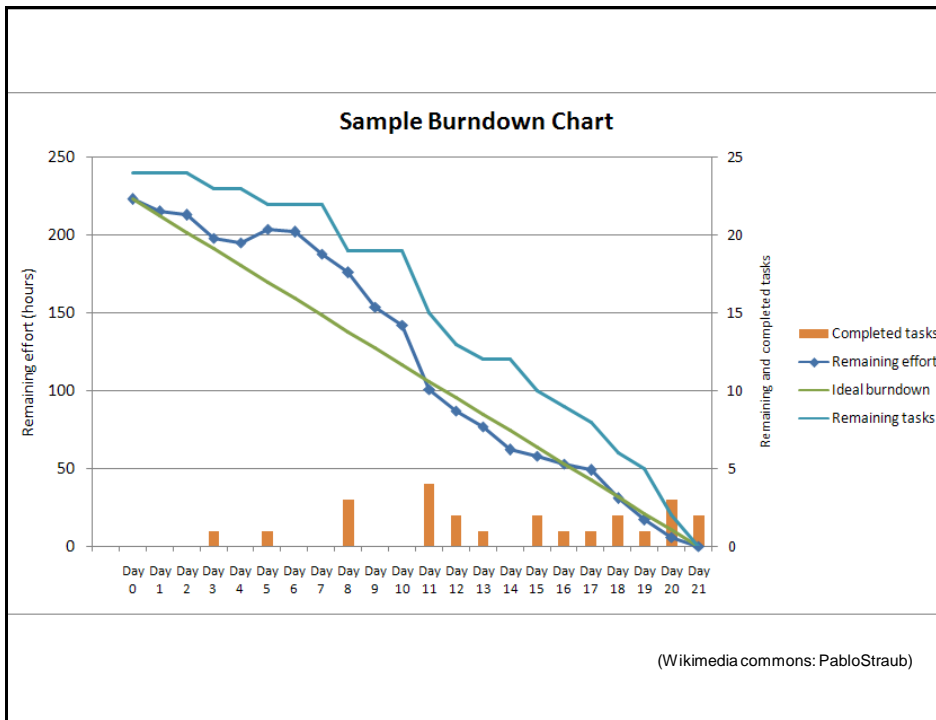

Scrum task board

Aktivitetsöversikt:

- Att göra
- Pågående implementation
- Pågående testning
- Färdigt

Scrum: Brister och kommentarer

- Utveckling är svårt trots att Scrum används

"75% of organizations using Scrum will not succeed in getting the benefits that they hope for from it"

- Ken Schwaber (en av skaparna)

- Svårt att skapa Scrum-teams
 - Nyckelpersoner kan behöva hoppa mellan team
 - Passar dåligt för distribuerad utveckling

Lean software development

Filosofin "lean" produktutveckling utvecklades av Toyota

- Fokusera på att eliminera slöseri
- Gör det uppenbart att allt arbete leder till kundnytta genom att ta bort allt annat

Lean software development

Slöseri (waste):

- Onödig kod och funktionalitet
- Otydliga krav
- Byråkrati
- Långsam kommunikation
- Fördröjningar i arbetet

(Mary Poppendieck and Tom Poppendieck, 2002)

Kanban

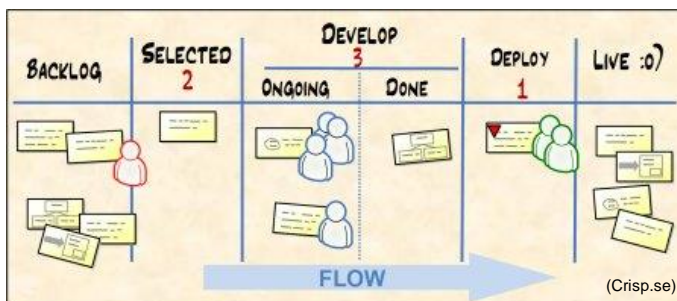
- Betyder ungefär "visuellt tecken" på japanska
- Också från Toyota
- Arbetare på löpande bandet signalerade tydligt resultat och behov
- Schemaläggning ger stöd åt lean och "just-in-time" produktion

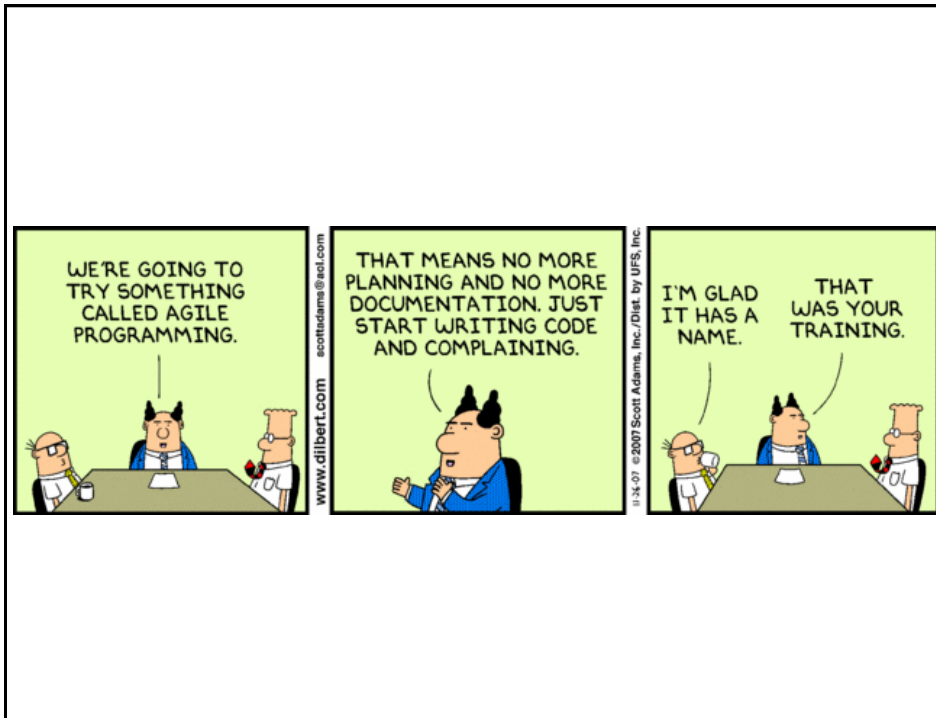

Kanban för programvaruutveckling

Kärnan i Kanban

- Visualisera arbetsflödet – använd Kanban-tavla
- Begränsa "work in progress" – fokusera på genomströmning (flow)
- Mät ledtid för aktiviteter – sträva efter kontinuerlig förbättring

Finns ingen fulländad process!

No Silver Bullet

LUND
UNIVERSITET

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

LUNDS
UNIVERSITET

Programvara efter release

ETSA01 Ingenjörprocessen 1 - Metodik VT15 | Markus Borg

Nyutveckling vs. vidareutveckling

- Det mesta utvecklingsarbetet är vidareutveckling av befintliga system
- Software evolution innebär att anpassa programvaran efter release
- Underhåll av programvara handlar inte om slitage, istället:
 - Hantera nya krav
 - Porta till nya plattformar
 - Integrera med andra system
 - Rätta buggar
 - Optimera
 - Etc.

LUNDS
UNIVERSITET

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Legacy system

"A legacy system is an old [method](#), [technology](#), [computer system](#), or [application program](#) that continues to be used, typically because it still functions for the users' needs, even though newer technology or more efficient methods of performing a task are now available."

Ofta affärskritiska

- Annars hade de inte funnits kvar
- Kan vara gamla (ibland > 30 år)
- Ingen har längre förståelse för system/arkitektur/teknik

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

CARL QUIT. HE'S THE ONLY ONE WHO KNOWS HOW TO PROGRAM THE LEGACY SYSTEM.

IT CAN'T BE THAT HARD. GO FIGURE IT OUT.

FRACK.

www.dilbert.com
©2006 Scott Adams, Inc./Dist. by UFS, Inc.

Lund University | Computer Science | Markus Borg | ETSA01 Ingenjörprocessen - Metodik

Lehmans Lagar om software evolution

Totalt åtta "naturlagar" om vidareutveckling av programvara

De två viktigaste:

Kontinuerliga krav på förändring

- Så länge ett program används så kommer det att behöva uppdateras för att förbli uppskattat

Ökande komplexitet

- När man kontinuerligt ändrar i ett program blir det mer komplext och svårare att förstå – om man inte aktivt motverkar det

Underhåll efter release

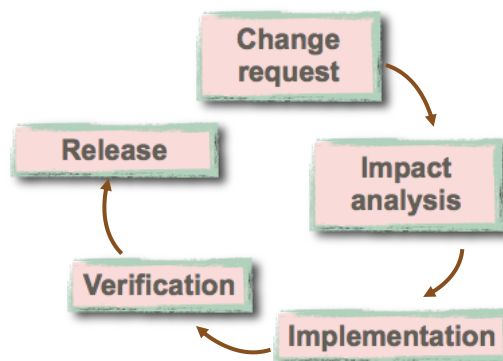

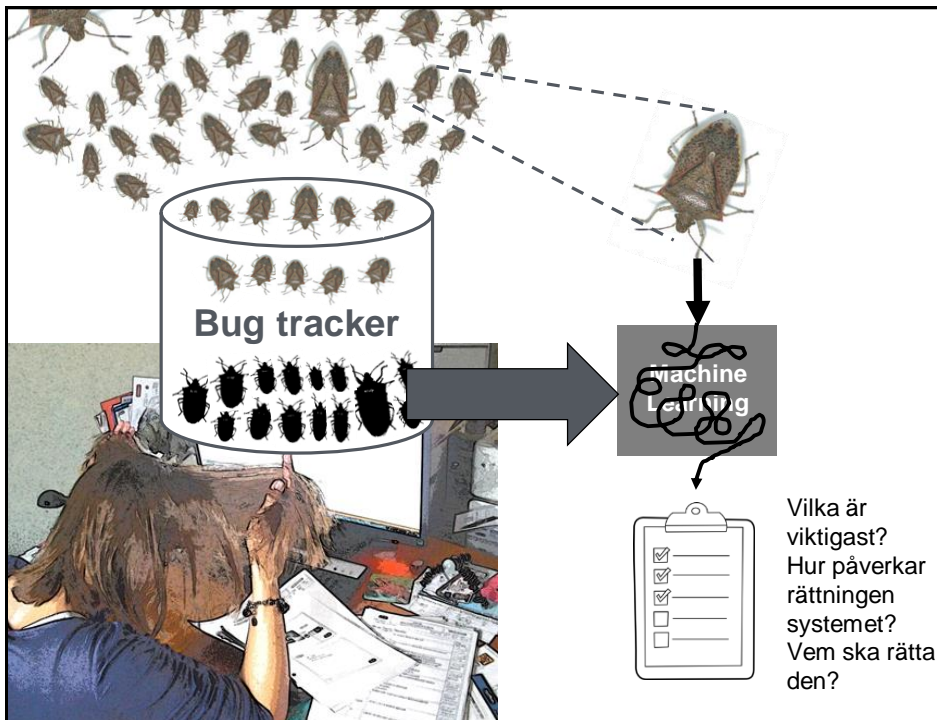
Kräver

- Ändringshantering
- Konfigurationshantering
- Påverkansanalys
- Spårbarhet
- Regressionstest

Man skiljer mellan:

- Felrättande (Corrective)
- Anpassande (Adaptive)
- Förbättrande (Perfective)
- Förebyggande (Preventive)

Sammanfattning – föreläsning 5

Utvecklingsprocessen är det som görs för att utveckla programvara

Processmodellen är en beskrivning av processen

Några exempel på processmodeller:

- vattenfall
- prototyputveckling
- spiralmodellen
- timeboxing
- lättrollig utveckling (agile)

Agila "buzz words"

- XP, scrum, lean, kanban

Legacy system är gamla system som levt kvar länge, i många fall längre än vad man förväntade sig från börja

Underhåll av programvara är antingen:

- felrättande
- anpassande
- förbättrande
- förebyggande

Underhåll underlättas av tydlig ändringshanteringsprocess, spårbarhet, konfigurationshantering och regressionstestning